

Az iparfejlesztés reformja.

A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara teljes ülésén elmondta **Tonelli Sándor** kamarai titkár.

(II.) Megállapítván az ipar fejlesztésének szükségességét, felmerül az a kérdés, hogy az új iparfejlesztési törvénynél milyen szempontok lennének irányadók. Itt magyarázatossággal arra az eredményre kell jutnunk, hogy a jelenleg érvényben lévő 1907. III. törvénycikk rendelkezései nagyjában megfelelőek. Mindössze bizonyos gyakorlati tapasztalatokat kell hasznosítanunk, amiket a törvény életben léte alatt volt alkalmunk megszerezni. Így elsősorban általános elvként volna a gyáripárnál felállítandó, hogy ne azok az iparvállalatok részesítenek a legnagyobb segélyben, amelyek még Magyarországon képviselve nincsenek, mert hiszen ezeknek a termelési előfeltételei igen gyakran hiányzanak, hanem azok, amelyekben tömeges behozatalunk van, amelyek tömegszükségleti cikkeket állítanak elő, a megfelelő termelési előfeltételekkel rendelkeznek és amelyek más gazdasági ágak produktivitását is képesek előmozdítani. Megtartandó volna a jelen iparfejlesztési törvényből az is, hogy a kormánynak, illetve az ipartanácsnak szabad keze legyen a támogatandó iparvállalatok megválogatása tekintetében. Az a többiek által hangoztatott terv ugyanis, hogy a támogatható iparágak taxatív soroltassanak fel, *a célnak nem felel meg*. Egy-egy ipari szakma viszonyai ugyanis tíz év alatt, míg a törvény életben van, olyan gyökeres változásokon mehetnek át, hogy a támogatás esetleg feleslegessé válik. Más esetben pedig szükségesnek mutakozhatik

azután letérdelt, egyik kezét a halott szemére téve, a másikkal a koporsóra támaszkodva.

Eljőve azután a felsővégi Vertán asztalos, szólván:

— Gondoltam asszonyság, hogy egy koporsót csinálók szegénynek, hisz mesterember volt, mint én . . .

De meglátva most a gyönyörű művi koporsót, egyszerre a fejéhez kapott. Az öröm villant át a szemén. Nem hangosan szólott, csak önmagában gondolkozott: „Hisz ez óriási felfedezés. Koporsó hajlított fából, be lehet festeni ércszínűre és az ember rengeteg pénzt kereshet ilyen koporsókkal, hatszor annyiért lehet eladni, mint a régiakat.”

Mintha egy könnyet törölt volna ki a szeméből, odaemelte a keszkenőjét.

— Asszonyság, tudom, hogy nincs módja. Hát nemcsak koporsót adok. Engedje, hogy Geréb Flórist egészen én temettessem el. Szép temetésben temettessem.

És így a szegény Geréb Flórist a felsővégi asztalos gyönyörűen eltemettette. Ércszínűre festett koporsót csinált neki. A koporsót az emberek nagyon megbámulták. És mindenki, akinek szeretettje meghalt, arra vágyott, hogy ilyen koporsóba tegyék, mert híre ment, hogy ez nem rohad el soha és a pusztulás hozzá sem fér.

És a felsővégi Vertán gazdagsága csodamódra megnőtt az új koporsók által, míg Flóris porladt . . . porladt.

az eddig nem támogatott iparvállalatoknak állami támogatása.

Az iparfejlesztési törvénynek a gyakorlati élet igényeihez kell hozzásimulni és előre megkötött marsrutával dolgozni nem lehet. Ami a támogatás formáit illeti, a legcélszerűbbnek tartjuk az állami kedvezményeknek eddigi formában való engedélyezését, a több évre felosztott szubvenciót, továbbá olyan középipari vállalatoknál, amelyek a gyáripárba való átalakulás stádiumában vannak, a gépsegély engedélyezését. Nem kívánnánk ugyan elzárkózni a többi támogatási módokhoz engedélyezésétől sem, a melyek a jelenlegi iparfejlesztési törvényben meg vannak állapítva, de ezekkel szemben nagyfokú óvatosság ajánlatos.

Sorra véve ezeket a támogatási módokat, az első az *állami részvényjegyzés, vagy kamat garancia*. Az állami részvényjegyzés mellett könnyen felmerülhet az az aggodalom, hogy az államnak egyes vállalatokban való részesedése állami üzemek képződésére vezet, ami a magánipar szempontjából kívánatosnak nem mutakozik. Felmerülhet az a vád is, hogy az állam azokat a vállalatokat, amelyekben maga is érdekelve van, akár közszállításoknál, akár más esetekben a megengedettnél nagyobb mértékben támogatja. Kamatgarancia esetén pedig az ilyen formában támogatott vállalat ugyszólván mentesítve van a racionális üzletvezetés alól, hiszen egy bizonyos jövedelmezőséget az állam neki minden körülmények között garantál. Ugyanígyen szempont alá esik az olcsó, vagy kamatmentes kölcsön engedélyezése is, amely látszólag csak nagyon csekély mértékben tér el a szubvenciótól, tényleg azonban igen lényeges különbségek állanak fenn közöttük. Mig ugyanis a szubvenció a befektetett tőke után több évre részletekben adott támogatás, addig a kamatmentes, vagy olcsó kölcsön *magának a tőkének az előteremtését célozza*. Már pedig az államnak nem lehet feladata az, hogy iparvállalatok létrejöttét támogassa, de *semmi esetre sem lehet feladata az, hogy magát a tőkét teremtsse elő*. Amellett szubvenció engedélyezése esetén az állam ellenőrizheti, hogy a kikötött feltételek betartatnak-e, míg az előre kiadott kölcsönnél ez nem történhetik meg. A kölcsönrendszerrel szemben táplált aggodalmat igazolják a gyakorlati tapasztalatok is. 1881-től 1910-ig az állam összesen három millió kölcsönt engedélyezett iparvállalatoknak, ennek az összegnek pedig csupán 19.6 százaléka fizetett be hiánytalanul. Ez könnyen érthető is, mert hiszen az államra nézve erkölcsi lehetetlenség, hogy azokat a vállalatokat, amelyek létesülését maga mozdította elő, nemfizetés esetén végrehajtás, vagy más erősebb eszköz alkalmazásával tönkretégye. Ha pedig egyik fél a kölcsönt nem fizeti vissza, a többiek is hamar arra az álláspontra helyezkedhetnek, hogy ők sem fizetnek.

Óvatosság ajánlatos a termeléshez alkalmazkodó *prémium rendszerével szemben*

is. Itt ugyanis fennforog az a veszedelem, hogy a segélyt legnagyobb mértékben azok a vállalatok kapják, amelyek erre legkevésbé vannak rászorítva és könnyen előfordulhat az is, hogy a prémium összegét az árak rontására fogják felhasználni.

Különösen aggodalmas azonban a váltságba jutott vállalatok ugynevezett megmentése. Mert mint a tapasztalatok mutatják, az sohasem szolgált az illető vállalat életképességének biztosítására, hanem legfeljebb kiegyenlítette azokat a veszteségeket, amelyeket a régi tulajdonosok és részvényesek a rossz vezetés folytán szenvedtek. Már pedig az állam célja lehet az ipar megteremtése, de semmiesetre sem az egyes vállalkozók pénzügyi támogatása.

Mindezek alapján, mint már fentebb említettük, *legcélszerűbbnek mutakozik általánosságban az állami kedvezmények és szubvenciók rendezésének megtartása*, a többi módok pedig csak nagyon kivételes esetekre volnának szorítandók. A gyáripár fejlesztésénél felmerülő kérdések között fontos még az a kérdés, hogy *a vállalatok üzem-kibővitésai is támogatásban részesítenek-e?* Sokan ugyanis azon a véleményen vannak, hogy az üzemkibővítés már a vállalat prosperálásával jár és az ilyen vállalat már újabb segélyre nem szorul. Ennek a felfogásnak van ugyan jogsútsága, mégis *kimondandó volna az, hogy olyan vállalatok üzem-kibővitésai részesíthetők állami támogatásban, amelyek a fentebb vázolt szempontoknak megfelelnek, tudniillik, ha az általuk termelt cikkeken hazai iparunk a szükségletet csak csekély részben fedezi, viszont külföldi behozdátalunk nagymértékű*. Célszerűnek látszik az is, hogy az állam a kedvezmények mértékét különböző alapon szabja meg, ha az egyes vállalatok bizonyos megjelölt vidékekre, városokba telepszenek, ahol fontos közgazdasági miszsiót vannak hivatva betölteni, például, ahol a gyáripár létesítésétől a kívándorlás megszűnését lehet várni. Magától értetődőleg sohasem volna szabad azonban annyira menni, hogy a vállalatok erőszakosan olyan vidékekre telepítenek, ahol maga a termelés nehézségekbe ütközik.

Végezetül a *gyáripár támogatásánál szociális szempont gyanánt tekintetbe volna még veendő a munkáslakások kérdése is*, még pedig olyan formán, hogy abba az összegbe, amely után a szubvenciót engedélyezik, a munkáslakások létesítésére fordított befektetés is betudassék.

A bosnyák kérdés rendezése. Szerajevából jelentik: A tartományi tanács ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a közös pénzügyminisztérium útján a két kormányhoz felszólamlást juttat, melyben sürgeti a Bosznia és Hercegovina közjogi helyzetének rendezésére, az alkotmányjogok tágitására, a vámvverzum szabályozására, a posta- és távírdaintézmények a polgári hatóság által való átvételére vonatkozólag annak idején a két kormányhoz juttatott memorandum elintézését.

Megnyílt a PRÓFÉTA ÉTTEREM KÖZKEDVELT KERTHELYISÉGE
MINDEN VASÁRNAP HONVÉD ZENE HANGVERSENY.